

Otázka: Geografie zemědělství

Předmět: Zeměpis

Přidal(a): Silvii

- zemědělství se řadí do primárního sektoru (společně s těžbou a rybolovem) a poskytuje suroviny pro průmysl (potravinářství, textilní)
- poskytuje obživu obyvatelstvu, suroviny pro průmysly, zaměstnanost, produkuje některé energetické zdroje (biomasa)
- **lokalizační faktory:**
 - > **přírodní** – **půda** (druhy, typy), **klima** (teplota, vláha, sluneční svit, vítr), **geomorfologie** (reliéf)
 - > **socioekonomické** – doprava, pracovní síla, kapitál státu, odbyt (poptávka, nabídka), cena
- **dělení:**
 - **INTENZIVNÍ** – na malé ploše s velkými výnosy (Nizozemí, Dánsko, Japonsko)
 - **EXTENZIVNÍ** – na velké ploše s menšími výnosy (rozvojové země i vyspělé – USA, Kanada, ale je to i znak pro rozvojové země)

- **půda:**

- orná – plodiny jednoleté až dvouleté

(bonita půdy – úrodnost půdy: NIZ, UKR, USA, KANADA, JAP, MAĎ, RUM, BULH, černozemní stepní regiony – prémie, pampy)

- ostatní plochy zemědělské půdy – (přestože jsou také orné), horší kvalita: brambory, oves, žito, louky, pastviny, vinice, sady, chmelnice

Zemědělství vyspělých států:

- živočišná produkce převažuje nad rostlinnou
- vysoká kvalita práce a technizace
- ustupuje se od chemického hnojení -> biologické hnojení
- vysoká produkce, vysoké výnosy,
- odvětví výzkumu (nové odrůdy)

Zemědělství rozvojových států:

- > na spotřebu místního obyvatelstva (základní obiloviny, hlíznaté plodiny, dobytek)
- > na vývoz
- některé oblasti mohou být pouze na export či na spotřebu
- ovce, kozy, prasata; některá zvířata jsou využívána i jako tažná síla
- čínské zemědělství v 50. letech: hladomor a tzv. „Zelená revoluce“ – chemické hnojení velkou měrou -> velké výnosy, ale na úkor zdraví (dnes se počet obyvatel ustálil); zavlažování

- rostlinná produkce převažuje nad rostlinnou
- Argentina, Brazílie (převažuje živočišná produkce, ale někdy se řadí do rozvojových zemí), africké státy ...

Rostlinná výroba:

- pěstování plodin
- obiloviny, okopaniny, technické plodiny, ovoce, zelenina, pochutiny (kávovník – Brazílie, kakaovník – Pobřeží Slonoviny, čajovník – Indie, tabák – Čína, koření)
- produkty pro obyvatelstvo (obživa) a pro průmysl (technické plodiny)

- **pšenice** – nejrozšířenější pěstovaná plodina, tvoří 30% oseté plochy obilí na světě. Hlavní producent je Evropa s 40%, kde jsou dvě významné oblasti pěstování:
A) pšeničný pás- povodí Dunaje přes Ukrajinu až po severní Kavkaz.

B) západoevropský pšeničný pás- s. Francie, Itálie a hnědozemní oblasti Německa.

Severní Amerika vypěstuje 25%, pěstování se soustředí do povodí Mississippi.

Kanada a USA jsou největšími exportéry.

Významná je také nížinatá oblast severní Číny.

- **kukuřice** – Považována za subtropickou plodinu, spojenou převážně s jihem a středem Severní Ameriky. Nové odrůdy se však stále více vysazují i v Evropě. 50 % se pěstuje na SZ USA.
- **rýže** – hlavní potravinová plodina. Pěstuje se v nížinných oblastech a na terasovitých horských svazích na vlhkých rýžových polích. Dominantním producentem je monzunová

Asie (Čína, Japonsko, Indie, Indonésie, Bangladéš, Vietnam, Thajsko).

- **okopaniny** – Nejdůležitější okopanina, pěstují se v celé Eurasii a S. Americe. Jeho hlíza dozrává jako raná nebo pozdní plodina, v závislosti na odrůdě. Světová produkce se pohybuje okolo 328 mil. tun. Evropa a Asie spolu vyprodukuje zhruba 80% světové sklizně. Obdobou jsou batáty (sladké brambory) pěstované ve Střední Americe.
- **luštěniny** – sója (USA), fazole (Brazílie, Mexiko), hrách (Kanada), čočka (Indie)

Dále: cukrová třtina (Brazílie, Indie, Čína), ječmen, oves, žito, proso.

Živočišná výroba:

- v Japonsku mají větší produkci rostlinné produkce (vysoký podíl rýže)
- Argentina – vyšší produkce živočišné, přestože je to rozvojový stát
- obživa pro obyvatelstvo, pro průmysl (kůže, vlna, maso)
- potravinářské obory, lékárenství, masný průmysl
- **typy živočišné výroby:**
 - > **extenzivní** – kočovný, polokočovný, transhumance, moderní
 - > **intenzivní** – malá plocha, obrovské výnosy (Nizozemsko, Dánsko); alpská, stálý, stálý stájový typ

Extenzivní typy:

- * **kočovní** – zvířata kočují s pastevci celý rok (v Africe se pastevci nazývají Nomádi), nejchudší národy (oblast Sahelu)
- * **polokočovní** – závisí na ročních obdobích, pastevci se vrací na zimu, Mongolsko, Čína
- * **transhumance** – pravidelné sezonní převážení dobytka mezi podhorskými, horskými oblastmi a nížinami, Amerika (andské státy)
- * **moderní** – dobytek je chován na rozsáhlých prériích (SA) a pampách (LAT.A.), v suchých polopouštních oblastech Austrálie a na kvalitních půdách Nového Zélandu (ovce); pastviny se ošetřují a jsou zde zásoby vody pro dobytek

Intenzivní typy:

- * **alpský** – extenzivní chov výdojového skotu (hlavně v Evropě a v alpských zemích), přes letní měsíce se dobytek pase, v zimě je ustájen
- * **stálý stájový** – tento typ je charakteristický pro jižní a jihovýchodní Evropu, dobytek je po celý rok ustájen – k tomuto typu je potřeba rostlinná výroba
- * **stálý stájový moderní** – tento typ je charakteristický pro vyspělé státy (Německo, Francie, Benelux, Severní Evropa, Japonsko); kvalitnější výrobky

Chov hovězího dobytka:

Chov skotu je základním oborem živočišné výroby. Je celosvětově rozšířen z důvodu optimální adaptability zvířat. Chov skotu zabezpečuje přibližně 30% spotřeby masa ve světě, ale jeho význam je i v produkci mléka a kůží. V Africe (moucha Tse-tse) a v Indii (hinduismus) se skot nechová.

Chov prasat:

Chov prasat zabezpečuje asi 40% světové spotřeby masa. Výhodami chovu prasat jsou snadná

aklimatizace a rychlá reprodukce. Jejich chov nevyžaduje žádnou zvláštní přípravu krmi. Prasata se chovají hlavně v oblastech mírného podnebného pásu. Nejvíce (42%) v Číně, 20 – 25% v Rusku a asi 10% v USA. Islám – zákaz konzumace vepřového masa.

Chov ovcí:

S výjimkou stříhání nevyžaduje chov ovcí mnoho lidské práce. Celosvětově převládá extenzivní chov ovcí. Přibližně 20% celosvětového stavu ovcí se chová v Austrálii a na Novém Zélandu. Mezi další významné oblasti chovu patří Rusko a cela střední Asie. Chovají se pro vlnu, maso a mléko. Chov v teplejších oblastech, v mírném pásmu a v horských a podhorských oblastech.

Chov koz:

Chov koz má význam především v hospodářství rozvojových zemí. Nejvyšší stavy koz, avšak s malou užitkovostí, jsou v Indii, Číně, Pákistánu a také na africkém kontinentu v Nigérii, Etiopii či Súdánu. Celosvětově převládá chov koz na mléko a na maso. V řadě středomořských států (hl. v Turecku), ale i v jižní Africe, Rusku a USA se chovají angorské kozy poskytující kvalitní vlnu.

Chov drůbeže:

Z jednotlivých druhů drůbeže má největší ekonomický význam chov slepic (maso i vejce).

Rybolov:

Především tam, kde se mísí teplé a studené proudy (na východě USA a Kanady, západ a východ Japonska)